

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

9. prosinca 2015.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Šesta direktiva o PDV-u – Izuzeća – Članak 13. dio B točka (d) točka 6. – Posebni investicijski fondovi – Pojam – Ulaganja u nekretnine – Upravljanje investicijskim fondovima – Pojam – Stvarno gospodarenje nekretninom“

U predmetu C-595/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske), odlukom od 1. studenoga 2013., koju je Sud zaprimio 21. studenoga 2013., u postupku

Staatssecretaris van Financiën

protiv

Fiscale Eenheid X NV cs,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: T. von Danwitz, predsjednik četvrtog vijeća, u svojstvu predsjednika petog vijeća, D. Šváby, A. Rosas (izvjestitelj), E. Juhász i C. Vajda, suci,

nezavisni odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 4. ožujka 2015.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Fiscale Eenheid X NV cs, T. Scheer, *advocaat*, K. Bruins i M. Morawski, *adviseurs*,
- za nizozemsku vladu, M. Bulterman, B. Koopman i H. Stergiou, u svojstvu agenata,
- za švedsku vladu, A. Falk, C. Meyer-Seitz i L. Swedenborg, u svojstvu agenata,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, L. Christie, u svojstvu agenta, uz asistenciju R. Hilla, *barristera*,
- za Europsku komisiju, W. Roels i C. Soulay, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 20. svibnja 2015.,

* Jezik postupka: nizozemski

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive Vijeća 77/388/EEZ od 17. svibnja 1977. o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na poreze na promet – zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost: jedinstvena osnovica za razrezivanje (SL L 145, str. 1.), kako je izmijenjena Direktivom Vijeća 91/680/EEZ od 16. prosinca 1991. (SL L 376, str. 1., u daljnjem tekstu: Šesta direktiva).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Staatssecretaris van Financiën (Državni tajnik za financije) i društva Fiscale Eenheid X NV cs (u daljnjem tekstu: X) u vezi s rješenjem o ponovnom razrezivanju poreza na dodanu vrijednost (PDV) za to društvo u odnosu na 1996.

Pravni okvir

Pravo Unije

Propisi o PDV-u

- 3 U skladu s člankom 2. točkom 1. Šeste direktive, PDV-u, među ostalim, podliježe „isporuka usluga uz naknadu na teritoriju države koju obavlja porezni obveznik koji djeluje kao takav“. [neslužbeni prijevod]
- 4 U skladu s člankom 4. stavkom 4. drugim podstavkom Šeste direktive, „sve države članice mogu smatrati kao jedinstvenog poreznog obveznika sve osobe koje imaju poslovni nastan na teritoriju te države članice koje, iako pravno samostalne, su međusobno usko povezane financijskim, gospodarskim i organizacijskim vezama.“ [neslužbeni prijevod]
- 5 Članak 13. dio B točka (d) točka 6. Šeste direktive glasi:

„Bez dovođenja u pitanje ostalih odredaba Zajednice, države članice obvezne su izuzeti, u skladu s uvjetima koje utvrđuju u svrhu osiguranja pravilne i izravne primjene dolje predviđenih izuzeća i sprečavanja eventualne utaje, izbjegavanja ili zlorabe:

[...]

(d) sljedeće transakcije:

[...]

6. upravljanje posebnim investicijskim fondovima u skladu s definicijom država članica“. [neslužbeni prijevod]

- 6 Članak 13. dio B točka (d) točka 6. Šeste direktive u biti ima isti sadržaj kao članak 135. stavak 1. točka (g) Direktive Vijeća 2006/112/EZ od 28. studenoga 2006. o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost (SL L 347, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 9., svezak 1., str. 120.), koja je stavila izvan snage i zamijenila Šestu direktivu s učinkom od 1. siječnja 2007.

Propisi o nadzoru fondova

- 7 Direktiva Vijeća 85/611/EEZ od 20. prosinca 1985. o usklađivanju zakona i drugih propisa o subjektima za zajednička ulaganja u prenosive vrijednosne papire (UCITS) (SL L 375, str. 3., u daljnjem tekstu: Direktiva UCITS), u prvoj i drugoj uvodnoj izjavi navodi:

„Zakonodavstva država članica u području subjekata za zajednička ulaganja znatno se međusobno razlikuju, posebno u pogledu obveza i nadzora kojima ti subjekti podliježu; te razlike narušavaju uvjete tržišnog natjecanja među tim subjektima i ne jamče primjerenu zaštitu imatelja udjela;

Nacionalna prava koja se odnose na subjekte za zajednička ulaganja potrebno je uskladiti radi ujednačivanja uvjeta tržišnog natjecanja između tih subjekata na razini Zajednice, istovremeno osiguravajući učinkovitiju i ujednačeniju zaštitu imatelja udjela; takvo usklađivanje olakšat će subjektima za zajednička ulaganja sa sjedištem u jednoj državi članici trgovanje svojim udjelima u drugim državama članicama.“ [neslužbeni prijevod]

- 8 Područje primjene Direktive UCITS određeno je šestom uvodnom izjavom na sljedeći način:

„Usklađivanje zakona država članica trebalo bi ograničiti na one subjekte za zajednička ulaganja koji nisu zatvorenog tipa, a koji promiču prodaju svojih udjela javnosti u Zajednici i čiji je jedini cilj ulaganje u vrijednosne papire [...]; uređenje subjekata za zajednička ulaganja koji nisu obuhvaćeni ovom Direktivom nameće razne probleme koji se moraju riješiti različitim odredbama; stoga bi takvi subjekti trebali biti predmet kasnijeg usklađivanja; [...]“. [neslužbeni prijevod]

- 9 Direktiva UCITS, u verziji izmijenjenoj Direktivom 2001/108/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. siječnja 2001. (SL L 41, str. 35.) koja nije bila mjerodavna u vrijeme kada su se dogodile činjenice glavnog postupka, u članku 1. stavcima 1. i 2. propisuje:

„1. Države članice dužne su primijeniti ovu Direktivu na subjekte za zajednička ulaganja u prenosive vrijednosne papire (UCITS) sa sjedištem na njihovu teritoriju.

2. Za potrebe ove Direktive, i podložno članku 2., UCITS označuje subjekt:

- čiji je jedini cilj zajedničko ulaganje sredstava, prikupljenih od javnosti, u prenosive vrijednosne papire i/ili u drugu likvidnu financijsku imovinu, navedenu u članku 19. stavku 1., te koji posluje prema načelu razdiobe rizika, i
- čiji se udjeli, na zahtjev imatelja udjela, otkupljuju ili isplaćuju, izravno ili neizravno, iz imovine tog subjekta. Radnje koje UCITS poduzima kako bi osigurao da se tržišna vrijednost njegovih udjela ne razlikuje značajno od njihove neto vrijednosti imovine smatraju se ekvivalentnima takvom otkupu ili isplati.“ [neslužbeni prijevod]

- 10 U skladu s člankom 5. stavkom 2. drugim podstavkom Direktive UCITS, u verziji izmijenjenoj Direktivom 2001/107/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. siječnja 2002. (SL L 41, str. 20.), koja nije bila mjerodavna u vrijeme kada su nastale činjenice glavnog postupka, „Djelatnosti upravljanja investicijskim fondovima i društvima za ulaganje uključuju, za potrebe ove Direktive, poslove primjerice navedene u Prilogu II.“

- 11 U prilogu II. navode se sljedeće točke u sklopu „poslova uključenih u djelatnost upravljanja zajedničkim portfeljem“

„– upravljanje portfeljem,

- administrativni poslovi:
 - (a) pravne i računovodstvene usluge u okviru upravljanja fondom;
 - (b) upiti klijenata;
 - (c) vrednovanje i utvrđivanje cijena (uključujući povrate poreza);
 - (d) praćenje usklađenosti s propisima;
 - (e) vođenje registra imatelja udjela;
 - (f) raspodjela dobiti;
 - (g) izdavanje i isplata udjela;
 - (h) namira ugovornih obveza (uključujući izdavanje potvrda);
 - (i) vođenje evidencije.
- trgovanje.“ [neslužbeni prijevod]

12 Nadzor nad fondovima pojačan je donošenjem Direktive 2011/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2011. o upraviteljima alternativnih investicijskih fondova i o izmjeni direktiva 2003/41/EZ i 2009/65/EZ te uredbi (EZ) br. 1060/2009 i (EU) br. 1095/2010 (SL L 174, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 6., str. 47.), ali ona ipak nije mjerodavna za činjenice glavnog postupka. Iz uvodnih izjava 34. i 58. te direktive proizlazi da se ona primjenjuje i na nekretninske fondove.

Nizozemsko pravo

- 13 U skladu s člankom 7. stavkom 4. Zakona o porezu na promet iz 1968. (Wet op de omzetbelasting 1968), u verziji mjerodavnoj za glavni postupak (u daljnjem tekstu: Zakon o PDV-u): „fizičke osobe i subjekti u smislu Općeg poreznog zakona [Algemene wet inzake rijksbelastingen] koji su poduzetnici u smislu ovoga članka i imaju prebivalište ili sjedište u Nizozemskoj ili ondje imaju stalnu poslovnu jedinicu i međusobno su toliko povezani financijskim, organizacijskim i gospodarskim vezama da čine jednu cjelinu, [...] na zahtjev jednog ili nekoliko tih fizičkih osoba ili subjekata ili bez tog zahtjeva, smatraju se na temelju odluke inspektora protiv koje je dopuštena žalba jedinstvenim poduzetnikom od prvog dana sljedećeg mjeseca nakon mjeseca u kojem je inspektor donio tu odluku. Detaljna pravila o zasnivanju, izmjeni i prestanku porezne cjeline mogu se propisati uredbom ministarstva.“
- 14 Članak 11. stavak 1. točka i. podtočka 3. Zakona o PDV-u u biti određuje da je od poreza na promet izuzeto upravljanje imovinom koju su u svrhu zajedničkog ulaganja prikupili investicijski fondovi i društva za investicije.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 15 X je porezni subjekt u smislu članka 7. stavka 4. Zakona o PDV-u odnosno porezni obveznik iz članka 4. stavka 4. Šeste direktive.
- 16 A Beheer NV (u daljnjem tekstu: A) pripada tom poreznom subjektu.

- 17 A je 1996. s trima društvima sa sjedištem u Nizozemskoj sklopio ugovore o pružanju različitih usluga. Ta društva ne pripadaju X-u. Njihovi osnivači su nekoliko mirovinskih fondova. Nakon što su osnovana, ta društva su izdala udjele i potvrde o udjelima koji su ustupljeni trećima. Navedena se društva bave pridobivanjem imatelja udjela odnosno imatelja potvrda te kupnjom, prodajom i gospodarenjem nekretninama. Ista društva nemaju zaposlenika. Dioničari prema tim društvima imaju pravo na isplatu prinosa u obliku dividendi.
- 18 Iz tih ugovora proizlazi da je A za ta ista društva uz naplatu obavljao sljedeće djelatnosti:
- (a) sve zadaće koje za njega proizlaze iz svojstva direktora nalogodavca;
 - (b) sve izvršne djelatnosti koje nalogodavac mora izvršavati u skladu sa zakonskim propisima, statutima, uredbama i upravnim odlukama;
 - (c) upravljanje imovinom nalogodavca, kako je opisano u prilogu I. tim ugovorima;
 - (d) financijsko izvještavanje, automatska obrada podataka i interna računovodstvena revizija;
 - (e) raspolaganja imovinom nalogodavca, uključujući stjecanje i prodaju nekretnina, i
 - (f) pridobivanje imatelja udjela odnosno imatelja potvrda.
- 19 Prilog I. koji se spominje u točki (c) gore određuje:

„Pružanje usluga u području upravljanja [...] uključuje:

A. Upravljanje nekretninama:

1. obavljanje nadzora nad nekretninom i njezinom uporabom te održavanje komunikacije sa zakupnicima/najmoprimcima u tu svrhu;
2. angažiranje agenata za nekretnine za račun nalogodavca u slučaju nepopunjenosti nekretnine; procjena kvalitete zakupnika/najmoprimaca;
3. pregled ispražnjenih nekretnina i sastavljanje zapisnika o primopredaji;
4. naplata zakupnine/najamnine [...] i upravljanje poslovima s dužnicima; obrada subvencija za stanovanje;
5. izrada proračuna za veće radove održavanja kao i povjeravanje provedbe, tehnička procjena i nadzor nad provedbom tih radova [...];
6. povjeravanje provedbe manjih radova održavanja i nadzor nad provedbom;
7. povjeravanje isporuke povezanih proizvoda i usluga; kontrola kvalitete proizvoda i usluga kao i ispostavljanje računa zakupnicima/najmoprimcima;
8. administrativni poslovi u vezi s prethodnim točkama, i
9. svakodnevni pravni poslovi; provedba povišenja zakupnine/najamnine i produženje ugovora o zakupu/najmu.

[...]“

- 20 Sve zadaće koje su A-u povjerene predmetnim ugovorima A izvršava sam ili ih povjerava trećima koji ih obavljaju za njegov račun i za koje on odgovara. Za sve te zadaće A je od svakog dotičnog društva u glavnom postupku primio naknadu u iznosu od 8% teorijske godišnje zakupnine/najamnine za nekretnine koje pripadaju dotičnom društvu.
- 21 X nije platio PDV na naknade koje su primila ta tri društva za poslove s nekretninama jer je smatrao da se na poslove koje on obavlja sam ili ih povjeri trećima za koje odgovara primjenjuje izuzeće predviđeno člankom 11. stavkom 1. točkom i. podtočkom 3. Zakona o PDV-u.
- 22 Inspektor nacionalne porezne uprave smatrao je da se to izuzeće primjenjuje samo na djelatnosti iz točaka (e) i (f) predmetnih ugovora o upravljanju, to jest na stjecanje i kupnju nekretnina kao i na pridobivanje imatelja udjela odnosno imatelja potvrda. Zato je protiv X-a donio rješenje o ponovnom razrezivanju poreza u odnosu na PDV za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 1996.
- 23 Povodom prigovora protiv tog rješenja Inspektor nacionalne porezne uprave smanjio je iznos ponovnog razrezivanja poreza, iako je i dalje smatrao da se na dio usluga koje je pružio A ne primjenjuje izuzeće. Smatrajući da je to smanjenje nedovoljno, X je protiv odluke Inspektora nacionalne porezne uprave podnio tužbu pred Rechtbank Breda (prvostupanjski sud Breda). Taj sud je usvojio tužbu i poništio navedenu odluku te je odredio znatno veće smanjenje porezne obveze.
- 24 Inspektor nacionalne porezne uprave zatim je uložio žalbu protiv presude Rechtbank Breda (prvostupanjski sud Breda) pred Gerechtshof te 's Hertogenbosch (žalbeni sud 's Hertogenbosch), koji je potvrdio prvostupanjsku odluku.
- 25 Državni tajnik za financije izjavio je protiv presude Gerechtshof te 's Hertogenbosch (žalbeni sud 's Hertogenbosch) reviziju (*beroep in cassatie*) pred Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske). U svom mišljenju, nezavisni odvjetnik (*advocaat-generaal*) pri Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) predložio je tom sudu da odbije žalbu kao neosnovanu.
- 26 Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) dvoji oko toga treba li smatrati da su društva za investicije - poput predmetnih društava u kojima je nekoliko ulagača prikupilo kapital radi kupnje, posjedovanja, upravljanja i prodaje nekretnina sa svrhom stjecanja dobiti koja će se kao dividenda raspodijeliti svim imateljima udjela, a potomji ostvaruju prednost i povećanjem vrijednosti njihova udjela - „posebni investicijski fondovi“ u smislu članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive. Isti sud se posebno pita protivi li se primjeni te odredbe činjenica da se imovina fonda ulaže u nekretnine.
- 27 Ako se predmetna društva ne mogu smatrati „posebnim investicijskim fondovima“ u smislu članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive, Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) postavlja pitanje je li stvarno gospodarenje nekretninama - koje obuhvaća sve što je u vezi s davanjem u zakup/najam nekretnina i njihovim održavanjem, a navedena društva su to povjerila trećoj osobi, to jest A-u – djelatnost „upravljanja“ u smislu te odredbe.
- 28 U tim je okolnostima Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 13. dio B točku (d) točku 6. Šeste direktive tumačiti na način da se društvo, koje je više od jednog ulagatelja osnovalo s jedinim ciljem da prikupljenu imovinu ulaže u nekretnine, može smatrati posebnim investicijskim fondom u smislu te odredbe?
 2. Ako je odgovor na prvo pitanje potvrđan: treba li članak 13. dio B točku (d) točku 6. Šeste direktive tumačiti na način da je pojmom „upravljanje“ obuhvaćeno i stvarno gospodarenje nekretninama društva koje je društvo prenijelo na treću osobu?“

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje u pogledu pojma „posebni investicijski fondovi“

- 29 Prvim pitanjem, kako proizlazi iz odluke o upućivanju zahtjeva, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 13. dio B točku (d) točku 6. Šeste direktive tumačiti na način da se „posebnim investicijskim fondovima“ u smislu te odredbe mogu smatrati društva za investicije, poput društava u glavnom postupku, u kojima je nekoliko ulagača prikupilo kapital radi kupnje, posjedovanja, upravljanja i prodaje nekretnina sa svrhom stjecanja dobiti koja će se kao dividenda raspodijeliti svim imateljima udjela, a potonji ostvaruju prednost i povećanjem vrijednosti njihova udjela.
- 30 Valja odmah podsjetiti na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, ako izuzeća osobito predviđena u članku 13. dijelu B točki (d) točki 6. Šeste direktive predstavljaju samostalne pojmove prava Europske unije kojima se načelno mora dati zajednička definicija s ciljem izbjegavanja različitosti u primjeni sustava PDV-a od jedne države članice do druge, na način da im države članice ne mogu izmijeniti sadržaj, to međutim nije slučaj kada im zakonodavac povjeri zadaću definiranja određenih uvjeta izuzeća (vidjeti u tom smislu presude *Abbey National*, C-169/04, EU:C:2006:289, t. 38. i 39.; *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust i The Association of Investment Trust Companies*, C-363/05, EU:C:2007:391, t. 19. i 20.; *Wheels Common Investment Fund Trustees i dr.*, C-424/11, EU:C:2013:144, t. 16., kao i *ATP PensionService*, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 40.).
- 31 Međutim, članak 13. dio B točka (d) točka 6. Šeste direktive upućuje na ovlast država članica da definiraju pojam „posebni investicijski fondovi“ (vidjeti presude *Wheels Common Investment Fund Trustees i dr.*, C-424/11, EU:C:2013:144, t. 16., kao i *ATP PensionService*, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 40.).
- 32 Ta ovlast definiranja koja je tako dodijeljena državama članicama ipak je ograničena time što je zabranjeno narušavati formulaciju izuzeća kojom se koristi zakonodavac Unije. Država članica osobito ne može, a da ne negira samu formulaciju „posebni investicijski fondovi“, između posebnih investicijskih fondova odabrati one koji imaju pravo na izuzeće i one koji nemaju to pravo. Spomenuta odredba joj stoga daje samo ovlast da u svojem unutarnjem pravu definira fondove koji odgovaraju pojmu „posebni investicijski fondovi“ (vidjeti u tom smislu presude *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust i The Association of Investment Trust Companies*, C-363/05, EU:C:2007:391, t. 41. do 43.; *Wheels Common Investment Fund Trustees i dr.*, C-424/11, EU:C:2013:144, t. 17., kao i *ATP PensionService*, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 41.).
- 33 Ovlast definiranja pojma „posebni investicijski fondovi“, koja je priznata državama članicama, mora također poštovati ciljeve Šeste direktive kao i načelo porezne neutralnosti koje podrazumijeva zajednički sustav PDV-a (vidjeti u tom smislu presude *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust i The Association of Investment Trust Companies*, C-363/05, EU:C:2007:391, t. 22. i 43.; *Wheels Common Investment Fund Trustees i dr.*, C-424/11, EU:C:2013:144, t. 18., kao i *ATP PensionService*, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 42.).
- 34 U tom pogledu, valja primijetiti to da je cilj izuzimanja transakcija vezanih uz upravljanje posebnim investicijskim fondovima osobito olakšavanje ulaganja u vrijednosne papire ulagačima putem subjekata za ulaganje, isključujući troškove PDV-a i, stoga, osiguravajući neutralnost zajedničkog sustava PDV-a što se tiče izbora između izravnog ulaganja u vrijednosne papire i onoga koji se odvija putem posredničkih subjekata za zajednička ulaganja (vidjeti presude *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust i The Association of Investment Trust Companies*, C-363/05, EU:C:2007:391, t. 45.; *Wheels Common Investment Fund Trustees i dr.*, C-424/11, EU:C:2013:144, t. 19., kao i *ATP PensionService*, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 43.).

- 35 Stoga radi primjene Šeste direktive valja odrediti može li se smatrati da su društva sa značajkama poput onih koje imaju društva o kojima je riječ u glavnom postupku - a koja je osnovalo nekoliko ulagača s isključivim ciljem ulaganja prikupljene imovine u nekretnine - „posebni investicijski fond“ u smislu članka 13. dijela B točke (d) točke 6. te direktive.
- 36 Valja podsjetiti na to da fondovi koji su subjekti za zajednička ulaganja u prenosive vrijednosne papire u smislu Direktive UCITS jesu posebni investicijski fondovi (vidjeti u tom smislu osobito presude Deutsche Bank, C-44/11, EU:C:2012:484, t. 32.; Wheels Common Investment Fund Trustees i dr., C-424/11, EU:C:2013:144, t. 23., kao i ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 46.). Kako proizlazi iz članka 1. stavka 2. te direktive, subjekti za zajednička ulaganja u prenosive vrijednosne papire jesu subjekti kojima je jedini cilj zajedničko ulaganje sredstava, prikupljenih od javnosti, u prenosive vrijednosne papire i koji posluju prema načelu razdiobe rizika, a udjeli u njemu se, na zahtjev imatelja udjela, otkupljuju ili isplaćuju, izravno ili neizravno, iz imovine tog subjekta.
- 37 Osim toga, investicijskim fondovima također se trebaju smatrati fondovi koji, premda nisu subjekti za zajednička ulaganja u smislu Direktive UCITS, imaju obilježja koja su istovjetna onima koja imaju potonji i stoga izvršavaju iste transakcije ili barem imaju dovoljno usporedivih obilježja koja ih dovode u odnos tržišnog natjecanja s njima (vidjeti u tom smislu presude Abbey National, C-169/04, EU:C:2006:289, t. 53. do 56.; JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust i The Association of Investment Trust Companies, C-363/05, EU:C:2007:391, t. 48. do 51.; Wheels Common Investment Fund Trustees i dr., C-424/11, EU:C:2013:144, t. 24., kao i ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 47.).
- 38 Međutim, valja utvrditi da se društva poput onih u glavnom postupku - koja je osnovalo nekoliko ulagača s isključivim ciljem ulaganja prikupljene imovine u nekretnine - ne mogu smatrati subjektom za zajednička ulaganja u smislu Direktive UCITS. Naime, ulaganje koje se isključivo sastoji od nekretnina nije obuhvaćeno Direktivom UCITS s obzirom na to da se ona u skladu s člankom 1. stavcima 1. i 2. primjenjuje samo na ulaganja u vrijednosne papire.
- 39 Da bi se društva poput onih u glavnom postupku moglo smatrati posebnim investicijskim fondovima koji su izuzeti u smislu članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive, ona moraju imati obilježja koja su istovjetna onima koja imaju subjekti za zajednička ulaganja kako su definirani Direktivom UCITS i izvršavati iste transakcije ili barem moraju imati dovoljno usporedivih obilježja koja ih dovode u odnos tržišnog natjecanja s njima.
- 40 U tom pogledu, uvodno valja istaknuti, kao što je i nezavisna odvjetnica navela u točkama 22. do 29. svojeg mišljenja, da se izuzeće iz članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive primjenjuje na subjekte za ulaganja koji na državnoj razini podliježu posebnom nadzoru.
- 41 Kao što je Sud više puta istaknuo u vezi s tumačenjem izuzeća za posebne investicijske fondove u smislu navedene odredbe, propisi o PDV-u usklađeni su prije zakonodavstva o davanju odobrenja za rad i nadzoru fondova, a u svakom slučaju prije Direktive UCITS (presude Abbey National, C-169/04, EU:C:2006:289, t. 55. kao i JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust i The Association of Investment Trust Companies, C-363/05, EU:C:2007:391, t. 32.).
- 42 Kao što je navela nezavisna odvjetnica u točki 21. svojeg mišljenja, izvorno su države članice fondove definirale kao fondove uređene na državnoj razini pa su onda za njih propisale i pravila o odobrenju za rad i nadzoru, a to je obuhvaćalo izdavanje dozvole javnih tijela i nadzor, osobito radi zaštite ulagača. Upućivanje na nacionalno pravo država članica u pogledu definicije pojma „posebni investicijski fondovi“ omogućilo je na taj način da se izuzeće na temelju članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive ograniči samo na fondove koji podliježu posebnom državnom nadzoru.

- 43 Iz prve i druge uvodne izjave Direktive UCITS proizlazi da je zbog činjenice da se zakonodavstva država članica u području subjekata za zajednička ulaganja znatno međusobno razlikuju, posebno u pogledu obveza i nadzora kojima ti subjekti podliježu, zakonodavac Unije želio uskladiti ta zakonodavstva radi ujednačivanja uvjeta tržišnog natjecanja između tih subjekata na razini Unije, istovremeno osiguravajući učinkovitiju i ujednačeniju zaštitu imatelja udjela, kao i lakše trgovanje udjelima u subjektima za zajednička ulaganja sa sjedištem u jednoj državi članici u drugim državama članicama.
- 44 Direktiva UCITS stoga utvrđuje zajednička osnovna pravila za odobrenja za rad, nadzor, strukturu i djelatnosti subjekata za zajednička ulaganja sa sjedištem u državama članicama, kao i informacije koje moraju objavljivati.
- 45 Uvođenjem prvih elemenata pravnog uređenja nadzora nad fondovima u Direktivi UCITS, ograničena je margina prosudbe država članica u pogledu definicije posebnih investicijskih fondova u smislu članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive.
- 46 Ovlast definiranja država članica je tako nadomještena usklađivanjem propisa o nadzoru fondova na razini Unije. Pojam „posebni investicijski fondovi“, u smislu članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive, određen je dakle istodobno pravom Unije i nacionalnim pravom.
- 47 Sud je stoga zauzeo stajalište prema kojem treba smatrati da su posebni investicijski fondovi koji su u smislu te odredbe izuzeti od oporezivanja, s jedne strane, fondovi obuhvaćeni Direktivom UCITS koji s tim u vezi podliježu posebnom državnom nadzoru i, s druge strane, fondovi koji, premda nisu subjekti za zajednička ulaganja u smislu te direktive, imaju obilježja koja su istovjetna onima koja imaju potonji i stoga izvršavaju iste transakcije ili barem imaju dovoljno usporedivih obilježja koja ih dovode u odnos tržišnog natjecanja s njima (presude *Wheels Common Investment Fund Trustees i dr.*, C-424/11, EU:C:2013:144, t. 23. i 24., kao i *ATP PensionService*, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 46. i 47.).
- 48 Međutim, kao što je nezavisna odvjetnica istaknula u točki 27. svojeg mišljenja, samo fondovi koji podliježu posebnom državnom nadzoru mogu podlijezati istim uvjetima tržišnog natjecanja i biti usmjereni istom krugu ulagatelja. Na tu drugu vrstu fondova može se dakle načelno primijeniti izuzeće predviđeno člankom 13. dijelom B točkom (d) točkom 6. Šeste direktive ako države članice i u odnosu na njih propisuju poseban državni nadzor.
- 49 Slijedom toga, što se tiče predmeta u glavnom postupku, fond koji se sastoji isključivo od nekretnina i koji ne podliježe pravilima o nadzoru koja su 1996. bila predviđena pravom Unije, to jest Direktivom UCITS, može biti poseban investicijski fond u smislu članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive samo ako nacionalno pravo u odnosu na taj fond propisuje poseban državni nadzor.
- 50 Budući da se na temelju podataka koje je pružio sud koji je uputio zahtjev ne može utvrditi je li u glavnom postupku riječ o takvom slučaju, taj je sud to dužan ispitati.
- 51 Ako sud koji je uputio zahtjev utvrdi da su tri društva kojima je A pružao različite usluge podlijezala posebnom državnom nadzoru, valja nadalje ispitati imaju li ta društva obilježja koja trebaju imati kako bi ih se smatralo posebnim investicijskim fondom na koji se može primijeniti izuzeće u skladu s ciljem članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive i načelom porezne neutralnosti.
- 52 U tom pogledu X i Europska komisija smatraju da obilježja društava o kojima je riječ u glavnom postupku odgovaraju onima posebnog investicijskog fonda u skladu sa sudskom praksom Suda. Stoga je investicijski fond sličan subjektima za zajednička ulaganja kako su definirani Direktivom UCITS, pod uvjetom da su osobe kupile udjele u tom fondu, da dobit od takvog njihova ulaganja ovisi o rezultatima ulaganja koje upravitelj fonda obavlja za vrijeme dok te osobe drže navedene udjele i da imatelji udjela imaju pravo na dobit ili snose rizik u vezi s upravljanjem fonda (vidjeti u tom smislu presudu *Wheels Common Investment Fund Trustees i dr.*, C-424/11, EU:C:2013:144, t. 27.). U istom

smislu, Sud je zauzeo stajalište prema kojem se mirovinski fondovi trgovačkog društva mogu smatrati posebnim investicijskim fondovima ako ih financiraju korisnici mirovina koje će se isplaćivati, ako se štednja investira prema načelu razdiobe rizika i kada su članovi ti koji snose investicijski rizik (presuda ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 59.).

- 53 To je, čini se, slučaj s društvima o kojima je riječ u glavnom postupku, uzimajući u obzir navode suda koji je uputio zahtjev i sadržaj spisa kojim raspolaže Sud.
- 54 Ta društva prikupljaju kapital od različitih mirovinskih fondova i njihov predmet poslovanja obuhvaća kupnju, posjedovanje, upravljanje i prodaju nekretnina s ciljem ostvarivanja što veće dobiti. Navedena društva izdala su potvrde o udjelima koji njihovim imateljima daju pravo na razmjerni dio dobiti društava u obliku dividende. Imatelji potvrda o udjelima imaju i pravo na isplatu dobiti dotičnog društva uslijed povećanja vrijednosti njihova udjela. Rizik ulaganja snose imatelji udjela. Ulagачi koji su svoju imovinu uložili u kapital jednog od tih društava snose rizik u vezi s upravljanjem imovine koja je prikupljena u tom društvu. Dobit tih ulagača u obliku dividende ovisi o prinosu imovine dotičnog društva. Pristup kapitalu društava o kojima je riječ u glavnom postupku otvoren je različitim ulagačima koji svoje potvrde o udjelima mogu prenijeti na treće osobe ako to žele. Usto mogu pristupiti i novi ulagači i uložiti novi kapital u dotično društvo.
- 55 Valja istaknuti da se ne može prihvatiti argument švedske vlade koji se odnosi na navodno nepostojeću razdiobu rizika kod nekretninskog fonda.
- 56 U tom pogledu, što se tiče društava o kojima je riječ u glavnom postupku, iz objašnjenja pruženih na raspravi i spisa kojim raspolaže Sud proizlazi da se prikupljena imovina ulaže prema načelu razdiobe rizika. Sredstva se ulažu u različite kategorije stambenih i poslovnih nekretnina kao i u različitim geografskim područjima.
- 57 Kao što Komisija naglašava, to što se u konkretnom slučaju radi o ulaganjima u nekretnine nema utjecaj na vrstu djelatnosti triju društava o kojima je riječ u glavnom postupku, a to je zajedničko upravljanje sredstvima. Naime, članak 13. dio B točka (d) točka 6. Šeste direktive općenito spominje „posebne investicijske fondove“ a da ne navodi određeni oblik fonda i ne pravi razliku prema imovini u koju se ulažu sredstva. Ništa, dakle, ne upućuje na to da se izuzeće predviđeno tom odredbom primjenjuje samo na ulaganja u vrijednosne papire i da su drugi oblici fondova isključeni iz primjene tog izuzeća. Naime, ni položaj ni tekst članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive kao ni cilj te odredbe ne upućuju na to da je namjera zakonodavca Unije bila ograničiti primjenu navedene odredbe samo na subjekte za zajednička ulaganja u vrijednosne papire.
- 58 Međutim, sud koji je uputio zahtjev pita može li se cilj izuzeća predviđen tom odredbom, kako ga je izrazio Sud, postići kada je riječ o nekretninama, pri čemu posebno naglašava da se sudska praksa Suda u vezi s tim izuzećem odnosi samo na ulaganja u vrijednosne papire.
- 59 U tom pogledu, kao što X napominje, valja utvrditi da to što se postojeća sudska praksa Suda odnosi na slučajeve u kojima je zajednička imovina uložena u vrijednosne papire govori o predmetu postupaka koji su se dosad pred njim vodili, s obzirom na to da Sud nije imao priliku ocijeniti činjenice koje se odnose na ulaganja u drugu imovinu.
- 60 Međutim, kao što se navodi u šestoj uvodnoj izjavi i članku 24. Direktive UCITS i kako proizlazi iz članka 19. stavka 1. točke (e) iste direktive, u verziji kako je izmijenjena Direktivom 2001/108/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. siječnja 2002., koja nije bila mjerodavna u vrijeme kada su se dogodile činjenice glavnog postupka, usklađivanje propisa o nadzoru ne odnosi se samo na UCITS-e, nego i na druge subjekte za zajednička ulaganja (vidjeti u tom smislu presudu JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust i The Association of Investment Trust Companies, C-363/05, EU:C:2007:391, t. 32. i 34.). Ulaganje u prenosive vrijednosne papire stoga je samo jedan poseban oblik uređenog ulaganja.

- 61 Takvo tumačenje potvrđuje činjenica da se Direktiva 2011/61, koja na razini Unije predstavlja daljnji korak u usklađivanju posebnog državnog nadzora nad fondovima, primjenjuje i na nekretninske fondove, što izričito proizlazi iz njezine uvodne izjave 34.
- 62 S tim u vezi, ne dopustiti da se na društva za ulaganje u nekretnine poput onih u glavnom postupku primijeni izuzeće iz članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive jer se upravljanje imovinom odnosi na nekretnine bilo bi protivno načelu porezne neutralnosti.
- 63 Naime, ako fondovi podliježu usporedivom posebnom državnom nadzoru neovisno o tome sastoje li se od vrijednosnih papira ili nekretnina, ti oblici ulaganja su i izravni tržišni takmaci. Naime, ulagatelju je u oba slučaja naposljetku bitno samo ukamaćivanje njegova kapitala. Međutim, prema ustaljenoj sudskoj praksi, načelu porezne neutralnosti protivi se to da se prema sličnim isporukama robe ili usluga, koje stoga međusobno konkuriraju, postupa na različit način u pogledu PDV-a (vidjeti presudu *Wheels Common Investment Fund Trustees i dr.*, C-424/11, EU:C:2013:144, t. 21. i navedenu sudsku praksu).
- 64 Slijedom toga, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 13. dio B točku (d) točku 6. Šeste direktive treba tumačiti na način da se u smislu te odredbe „posebnim investicijskim fondovima“ mogu smatrati društva za investicije poput društava u glavnom postupku, u kojima je kapital prikupilo nekoliko ulagača koji snose rizik u vezi s upravljanjem imovinom koja je u tim društvima prikupljena radi kupnje, posjedovanja, upravljanja i prodaje nekretnina sa svrhom stjecanja dobiti koja će se kao dividenda raspodijeliti svim imateljima udjela, a potonji ostvaruju prednost i povećanjem vrijednosti njihova udjela, pod uvjetom da ih je odnosna država članica podvrgnula posebnom državnom nadzoru.
- Drugo pitanje u pogledu pojma „upravljanje“*
- 65 Drugim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 13. dio B točku (d) točku 6. Šeste direktive tumačiti na način da pojam „upravljanje“ koji se nalazi u toj odredbi obuhvaća i stvarno gospodarenje nekretninama posebnog investicijskog fonda koje taj fond povjeri trećoj osobi.
- 66 Iz obrazloženja odluke o upućivanju zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi, s jedne strane, da se „treća osoba“ odnosi na A-a, koji je preuzeo sve zadaće upravljanja, uključujući svakodnevno upravljanje u korist triju društava o kojima je riječ u glavnom postupku, i, s druge strane, da stvarno gospodarenje nekretninom osobito obuhvaća davanje u zakup/najam, upravljanje postojećim ugovorima o zakupu/najmu kao i povjeravanje mjera održavanja trećima i nadzor nad njima.
- 67 Stoga valja utvrditi odnosi li se upravljanje u smislu članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive isključivo na kupnju i prodaju dotičnih nekretnina ili se odnosi i na stvarno gospodarenje njima.
- 68 U tom pogledu, valja naglasiti da se prema ustaljenoj sudskoj praksi izrazi upotrijebljeni za utvrđivanje izuzeća iz članka 13. Šeste direktive moraju usko tumačiti. Međutim, tumačenje tih izraza mora biti u skladu s ciljevima tih izuzeća i sa zahtjevima načela porezne neutralnosti svojstvenog zajedničkom sustavu PDV-a. Stoga to pravilo strogog tumačenja ne znači da izraze upotrijebljene za utvrđivanje izuzeća predviđenih navedenim člankom 13. treba tumačiti na način koji bi im oduzeo njihove učinke (vidjeti osobito presude *Zimmermann*, C-174/11, EU:C:2012:716, t. 22. i navedenu sudsku praksu kao i *Mapfre asistencia* i *Mapfre warranty*, C-584/13, EU:C:2015:488, t. 26.).
- 69 Kao što je Sud već istaknuo, pojam „upravljanje“ posebnim investicijskim fondovima iz članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive autonoman je pojam prava Unije kojemu države članice ne mogu mijenjati sadržaj (presuda *Abbey National*, C-169/04, EU:C:2006:289, t. 43.).
- 70 Taj pojam zakonodavac Unije nije definirao.

- 71 Sud je pritom pojasnio da su transakcije obuhvaćene izuzećem upravljanja posebnim investicijskim fondovima specifično vezane uz djelatnost subjekata za zajednička ulaganja (presude Abbey National, C-169/04, EU:C:2006:289, t. 63.; Deutsche Bank, C-44/11, EU:C:2012:484, t. 31., i ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 65.). Što se posebice tiče usluga upravljanja koje pruža treći koji upravlja fondom, Sud je presudio da te transakcije općenito gledano moraju činiti odvojenu cjelinu te biti specifični i bitni elementi upravljanja posebnim investicijskim fondovima (presuda ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 65.).
- 72 Poslovi specifično vezani uz subjekte za zajednička ulaganja su, osim poslova upravljanja portfeljem, poslovi upravljanja samim subjektima za zajednička ulaganja, kako su navedeni u Prilogu II. Direktivi UCITS u stavku „administrativni poslovi“ (presuda ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 66.).
- 73 Sud je tako presudio da su i administrativne i računovodstvene usluge kao što je izračun iznosa prihoda i cijene udjela ili dionica fonda, procjena imovine, računovodstvo, priprema izjava o raspodjeli prihoda, davanje podataka i dokumenata radi redovitog vođenja računa i radi poreznih prijava, statističkih prijava i prijava PDV-a kao i priprema procjena očekivanih prihoda, a ne samo upravljanje ulaganjima koje podrazumijeva odabir i prijenos imovine koja je predmet tog upravljanja, obuhvaćene pojmom „upravljanja“ posebnim investicijskim fondom u smislu članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive (vidjeti presude Abbey National, C-169/04, EU:C:2006:289, t. 26., 63. i 64., kao i ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, t. 68.).
- 74 Nasuprot tomu, Sud je također presudio da zadaća depozitara subjekata za zajednička ulaganja kao i pružanje običnih materijalnih ili tehničkih usluga, poput stavljanja na raspolaganje informatičkog sustava, nisu obuhvaćeni člankom 13. dijelom B točkom (d) točkom 6. Šeste direktive (presuda Abbey National, C-169/04, EU:C:2006:289, t. 65. i 71.).
- 75 Vlade koje su podnijele očitovanja smatraju da ako se društva za ulaganje u nekretnine o kojima je riječ u glavnom postupku trebaju smatrati posebnim investicijskim fondom u smislu članka 13. dijela B točke (d) točke 6. Šeste direktive, pojam „upravljanje“ u smislu te odredbe uključuje upravljanje ulaganjima, a osobito odlučivanje i savjetovanje u pogledu kupnje i prodaje imovine od koje se sastoje ta ulaganja kao i usluge navedene u Prilogu II. Direktivi UCITS, u stavku „administrativni poslovi“. Međutim, pružanje običnih materijalnih ili tehničkih usluga, poput stavljanja na raspolaganje informatičkog sustava ili stvarno gospodarenje nekretninama dotičnog društva nije obuhvaćeno tim pojmom.
- 76 X i Komisija naprotiv tvrde da su djelatnosti koje A obavlja u korist svojih triju suugovaratelja, a opisane su u točki 19. ove presude, obuhvaćene pojmom „upravljanje“ posebnog investicijskog fonda. Sve se te djelatnosti odnose na optimizaciju upravljanja nekretninama koje čine kapital triju trgovačkih društava s kojima je A sklopio ugovor i, stoga, na povećanje vrijednosti udjela ulagača u posebne investicijske fondove.
- 77 U tom pogledu valja utvrditi da je specifična djelatnost posebnog investicijskog fonda zajedničko ulaganje prikupljenog kapitala (vidjeti u tom smislu presudu GfBk, C-275/11, EU:C:2013:141, t. 22. i 24.). Stoga, ako se imovina takvog fonda sastoji od nekretnina, njegova specifična djelatnost obuhvaća, s jedne strane, djelatnosti u vezi s odabirom, kupnjom i prodajom nekretnina i, s druge strane, administrativne i računovodstvene usluge poput onih koje se navode u točki 73. ove presude.
- 78 Nasuprot tomu, stvarno gospodarenje nekretninama nije specifično vezano za gospodarenje posebnim investicijskim fondom jer prelazi opseg različitih djelatnosti koje se odnose na zajedničko ulaganje prikupljenog kapitala. Budući da je cilj stvarnog gospodarenja nekretninama očuvanje i povećanje uložene imovine, taj cilj nije specifično vezan za djelatnost posebnog investicijskog fonda, nego je svojstven svakoj vrsti ulaganja.

- 79 Uzimajući u obzir sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 13. dio B točku (d) točku 6. Šeste direktive treba tumačiti na način da pojam „upravljanje“ koji se nalazi u toj odredbi ne obuhvaća stvarno gospodarenje nekretninama posebnog investicijskog fonda.

Troškovi

- 80 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (peto vijeće) odlučuje:

1. Članak 13. dio B točku (d) točku 6. Šeste Vijeća 77/388/EEZ od 17. svibnja 1977. o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na poreze na promet – zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost: jedinstvena osnovica za razrezivanje, kako je izmijenjena Direktivom Vijeća 91/680/EEZ od 16. prosinca 1991., treba tumačiti na način da se u smislu te odredbe „posebnim investicijskim fondovima“ mogu smatrati društva za investicije poput društava u glavnom postupku, u kojima je kapital prikupilo nekoliko ulagača koji snose rizik u vezi s upravljanjem imovinom koja je u tim društvima prikupljena radi kupnje, posjedovanja, upravljanja i prodaje nekretnina sa svrhom stjecanja dobiti koja će se kao dividenda raspodijeliti svim imateljima udjela, a potonji ostvaruju prednost i povećanjem vrijednosti njihova udjela, pod uvjetom da ih je odnosna država članica podvrgnula posebnom državnom nadzoru.
2. Članak 13. dio B točku (d) točku 6. Šeste direktive 77/388 treba tumačiti na način da pojam „upravljanje“ koji se nalazi u toj odredbi ne obuhvaća stvarno gospodarenje nekretninama posebnog investicijskog fonda.

Potpisi